

تأثیر تربیتی در موسیقی

ز زمانهای بسیار کهن ، اهمیت و تأثیر تربیتی موسیقی پیوسته مورد توجه و معروف کسانی بوده است که با مباحث و مسائل آموزشی و پرورش سرور کار داشته‌اند . در تمدن‌های بزرگ دوره‌های گذشته ، از قبیل تمدن چین و یونان باستان ، موسیقی همچون وسیلهٔ آموزشی و پرورش آنگنان اهمیت و اعتباری داشته است که بسیاری از متخصصان فن آنرا در بعضی موارد از ارکان تمدن‌های درخشان مزبور بحساب آورده‌اند . در ایران باستان نیز بی‌تردید بقدرت شگرف تربیتی موسیقی پی‌برده بوده‌اند ولی متأسفانه در این زمینه مدارک و روایات دقیق و صریحی کمتر بدست آمده است .

تا زمانی که دامنهٔ علم و عمل موسیقی ، در قرن‌های گذشته ، دامنه و وسعت زیاد نیافته بود ، لفظ «موسیقی‌دان» در عین حال بر بی‌موسیقی و نوازنده و آهنگساز اطلاق می‌گردید . یعنی نوازندگانه فن آهنگسازی منحصر بتقلید از شیوه و سبک گذشتگان بود و آموزش موسیقی هم بتقلید شاگرد از معلم محدود می‌شد . آموزش موسیقی ، حرفه‌ورشته‌ای مستقل شمرده نمی‌شد . پیدایش و توسعهٔ موسیقی با اصطلاح « علمی » و همچنین پیدایش بینش (Conception) هنری بعد از « سلسلهٔ بد مفروض و مین » ، این وضع را دگرگونه ساخت و بتدریج هر کدام از رشته‌های سه‌گانه‌ای که اشاره کردیم (نوازندگی ، آهنگسازی و آموزش موسیقی) استقلال و شخصیتی جداگانه یافت و بصورت حرفه و تخصصی جداگانه درآمد .

مقارن این احوال و آن‌دگی پیش از آن ، مفهوم و مقام اجتماعی موسیقی نیز تغییراتی پیدا کرد ؛ موسیقی علمی از انحصار جنبه‌های تعلیمی و پرورشی و عمومی و تأثیر اجتماعی دامنهٔ دارتری بهم زد . نخستین متخصصان و پایه‌گذاران اصول تعلیم و تربیت جدید از همان آغاز کار تأثیر تربیتی بر نظیر موسیقی را دریافتند و در مسائل مربوط به تربیت عمومی آنرا بعنوان وسیلهٔ تربیتی بسیار مؤثری در فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی بکار برداختند . بدین ترتیب یکبار دیگر در طی تاریخ ، قدرت آفرینندهٔ موسیقی ، هشیارانه ، بکار تهذیب اخلاق عمومی گمارده شد . . .

شک نیست که هر نوع فعالیت هنری صحیح ، بهر حال بک فعالیت تربیتی هم هست ، زمانی که آفریننده و اجرا کننده و آموزندهٔ موسیقی در شخص واحدی جمع می‌شد جنبهٔ تربیتی و آموزشی موسیقی از جنبهٔ هنری آن تفکیک ناپذیر می‌نمود . ولی در دورهٔ

ما در اثر توسعه بیش از پیش نقش پرورش موسیقی، تمایل روز افزونی به تجزیه و تفکیک مسائل هنری و تربیتی آن مشهود است تا جایی که گفته‌اند: «... موسیقیدانان حرفه‌ای انسان‌ها در خدمت هنر می‌خواهند، در صورتی که مربیان موسیقی هنر را بخدمت انسان می‌گمارند...»

این گفته البته اندکی اغراق‌آمیز است و قصد ما از تذکر آن اینست که با اهمیت مستقل موسیقی تربیتی اشاره‌ای نکنیم.

هدف موسیقی در تعلیم و تربیت - آنچه را که مادر این مقاله موسیقی تربیتی مینامیم - پرورش موسیقیدانان حرفه‌ای نیست بلکه اینست که موسیقی، صورتی غیر تخصصی، در برنامه‌های عمومی جایی داشته باشد و بدین ترتیب قدرت معجزه آسای آن در خدمت آموزش و پرورش عمومی بکار رود. از این نقطه نظر هدف مهم موسیقی در تعلیم و تربیت، عمیق‌ترین مشخصان فن عبارتست از: ۱ - تنظیم و انضباط اعمال و عکس‌العمل‌های جسمی و روانی. با توجه باینکه موسیقی ذاتاً و اساساً از عناصری منظم و متوازن و هماهنگ تشکیل می‌یابد، برای این منظور وسیله‌ایست بی‌نهایت مؤثر. ۲ - تجهیز قوای خلاق و تحریک موسیقی و شعر و رقص، دسته هنرهای «وزنی» (رتمیک) را تشکیل میدهند که بد آدمی تأثیری سحرآمیز دارند و در عین حالی که هیجانی ناگفتنی بر میانگیزند، قادرند که انضباط و استحکام قوانین ریاضی را تحمیل نمایند. ۳ - تعلیف و تقویت احساسات و عواطف انسانی و توسعه و پرورش حس زیبایی و غیره...

با توجه با آنچه گفتیم و آنکه بیش از این جزئیات بپردازیم میتوان حدس زد و پیش‌بینی نمود که موسیقی با اصلاح تربیتی آنچه جدا میتواند در کشور ما نقش فرهنگی اساسی و مؤثری بر عهده گیرد.

تشکیلات مربوط با آموزش موسیقی در مدارس کشور ما تشکیلات نسبتاً جوانیست و در برنامه‌های عمومی و فرهنگی کشور ما موسیقی سهم ناچیزی بیش ندارد. کادر موسیقی تربیتی ما از عده‌ای از شریف‌ترین فرهنگیان متشکل است که در پایتخت و در شهرها و مناطق دور دست کشور با انجام یکی از بهترین خدایات فرهنگی اشتغال دارند. اینان متأسفانه غالباً در شرایط دشوار و نامساعد با انجام وظیفه خود می‌پردازند و به علت محدود بودن کادر آموزش موسیقی معیارشان کفایت تأمین احتیاجات برنامه‌های منظور را نمیدهد. اگر آموزش موسیقی، همچنانکه خوشبختانه در نظر است، تعلیم بیشتری بیاید تربیت مربیان و معلمان صالح بیش از پیش مورد احتیاج خواهد بود. آموزش موسیقی در مدارس کشور در سالهای اخیر توسعه و بهبود محسوس یافته است؛ از چند سال پیش بین آموزشگاههای پایتخت مسابقه‌هایی ترتیب می‌یابد و سرودهای جالب و متناسبی برای برنامه‌های سرود و موسیقی مدارس تهیه و منظور میگردد. صلاحیت علمی و فنی کسانی که به تدریس موسیقی اشتغال دارند نیز بیش از پیش مورد توجه و آزمایش قرار می‌گیرد. با اینحال در این زمینه هنوز کار ناکرده بسیار مانده است خاصه اگر در نظر آوریم که سازمان‌ها و وسائل دیگری که از نظر موسیقی تربیتی بسیار آموزنده و مؤثر میتوانند بود در این مورد چندان منشاء اثر حثی نیستند.

باید امیدوار بود که گذشته از رفع نواقص موجود، اصول موسیقی تربیتی، مثل برخی از کشورهای دیگر، بتدریج بر پایه اصول و خصوصیات موسیقی ملی بنیاد گذارده شود و بآن نزدیکتر گردد. این کار از نظر حفظ و احیاء و اشاعهٔ موسیقی ملی ما بسیار یرحاصل خواهد بود زیرا از آنجا که مقامها (مد) و وزنهای موسیقی ملی بگوش و طبع نوابگان ما نوستر است، از این راه هدفهای موسیقی تربیتی بهتر و زودتر تأمین خواهد شد و از همین راه در زمینهٔ موسیقی ملی هم اقداماتی اساسی و یرگیر صورت خواهد گرفت و بدین ترتیب موسیقی آموزش یر نزدیک هدف و جنبه‌های هنری نیز خواهد یافت.

قدر مسلم اینست که اگر تعمیم فرهنگرا شاهراه موفقیت و پیشرفت می‌شماریم از نیروی حیات بخش و افسونگر موسیقی غافل نمیتوایم نشت و از همکاری مؤثر آن یر نیاز نمیتوایم بود.

دکتر ز. هاگوپیان

«هنر و مردم» از «مردم» دعوت می‌شاید که «هنر» خود را

برای عرضهٔ بدیگر مردم برای وی بفرستند. با «هنر و مردم» همکاری کنید و وی را در راه معرفی هنر خودتان مدد نمائید. «مردم» در زندگی عادی خود اشتباهائی میکنند، چه بسا هم که راه خطا میروند، همگن است مجله آنها هم اشتباه کند و باره خطا رود و این بر خود «مردم» است که خطاها و اشتباهات او را بوی گوشزد کنند و برای اصلاح و برطرف کردن آن همت نمایند. همت شما یصوص اکنون که «هنر و مردم» اولین گام خود را بر میدارد برای دیدن امر حیاتی است.

از امروز که «هنر و مردم» منتشر میشود دفتر مجله منتظر دریافت نامه‌ها، نظرات و مطالب شماست. چنانچه بخواهید حضوری ما را مدد کنید و از نظرات خود آگام بنمائید به «کوی هنر» مقرر یمنه بنیازید. بیچ شمیران، کوی تنکابن، کوی هنر، اداره انتشارات اداره کل هنرهای زیبای کشور، دفتر مجله هنر و مردم.

ماهه روز از ساعت ۱۰ تا ۱۱ منتظر شما هستیم. مطالبی را که برای مجله میفرستید بهین آدرس یرست نمائید.
ما فقط به پشتگرمی «مردم» و دلگرمی به کمک آنها این راه را در پیش گرفتاریم و پشتیبانی خود را از ما دریغ نمائید.